

Загородня А.А.,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти,
Інституту педагогіки НПН України,
ORCID ID: 0000-0003-2418-1670*

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК СКЛАДНИК ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація. У статті досліджено історичну пам'ять, яка розглядається як багатовимірний соціокультурний феномен, що функціонує у площині духовної культури суспільства. Визначено, що в студентському середовищі історична пам'ять виступає важливим чинником формування світоглядних орієнтацій, громадянської відповідальності та національної самосвідомості. Акцентовано, що в педагогічному аспекті історична пам'ять інтегрується в освітній процес як складник формування духовної культури особистості. Виділено історичну пам'ять, яка у системі вищої освіти постає не лише як об'єкт наукового дослідження, а як важливий ресурс духовного розвитку студентської молоді, що забезпечує формування національної ідентичності та ціннісної єдності суспільства.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, вища освіта, історична пам'ять, формування світоглядних орієнтацій, національні цінності.

У сучасному науковому дискурсі історична пам'ять розглядається як багатовимірний соціокультурний феномен, що функціонує у площині духовної культури суспільства. Вона акумулює колективний досвід, транслює систему цінностей і забезпечує тяглість історичного розвитку. У студентському середовищі історична пам'ять виступає важливим чинником формування світоглядних орієнтацій, громадянської відповідальності та національної самосвідомості.

Теоретико-методологічні засади дослідження історичної пам'яті ґрунтуються на міждисциплінарному підході, що поєднує історичний, філософський, культурологічний і педагогічний виміри.

Концепція колективної пам'яті М. Гальбвакса підкреслює соціальну природу пам'яті, яка формується в межах певних груп і відображає їхні ціннісні орієнтири [3]. Водночас П. Нора розглядає пам'ять як систему символічних «місць пам'яті», що забезпечують її збереження у культурному просторі [4].

У педагогічному аспекті історична пам'ять інтегрується в освітній процес як складник формування духовної культури особистості. І. Бех наголошує на необхідності поєднання когнітивного та ціннісного компонентів у процесі виховання громадянина [2]. У цьому контексті студентська молодь виступає активним суб'єктом інтерпретації історичного досвіду, що сприяє розвитку критичного мислення та рефлексивного ставлення до минулого.

Дослідженню феномену історичної пам'яті присвячені публікації: В.Денисюк, В.Горобець, А.Дубяги та інших. Окремі аспекти досліджуваної проблеми вивчалися в роботах дослідників різних галузей: істориків, філософів, соціологів, культурологів, педагогів, психологів: Я.Грицака, І. Бондаревської, І. Ковальської-Павелко, С.Пролеєва, О.Стасевської, І.Тимківа, О.Шевель та інші. Колективну, соціальну пам'ять та питання політики пам'яті розглядали дослідники: Г.Грінченко, Ж.Мінж, В.Бабка, Я.Потапенко, В.Яблонський, Ю.В.Лозовий, О.Валевський. Висвітленню поняття пам'яті культури присвячені дослідження: П.Нора, Р.Голик, Р.Зимовець, П.Коннертона, В.Масненко, В.Тельвана, Л.Нагорної.

У сучасних дослідженнях історична пам'ять визначається як форма суспільної свідомості, що інтегрує історичні знання, символічні наративи та ціннісні орієнтації.

Таким чином, історична пам'ять у системі вищої освіти постає не лише як об'єкт наукового дослідження, а як важливий ресурс духовного розвитку студентської молоді, що забезпечує формування національної ідентичності та ціннісної єдності суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ассман А. Простори пам'яті. Київ : Ніка-Центр, 2012.
2. Бех І. Д. Виховання громадянина. Київ : Либідь, 1998.
3. Гальбвакс М. Колективна пам'ять. Київ : Ніка-Центр, 2007.
4. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ : Кліо, 2014.